

Mucsi Emese &amp; Szilágyi Róza Tekla

# JELENTÉS A FRONTRÓL

## JÓ PÉLDÁK A 15. VELENCEI ÉPÍTÉSZETI BIENNÁLÉRÓL

„Vége a picsogásnak” – nyersen és lényegre törően így lehet összefoglalni a 15. Velencei Építészeti Biennálén látottakat. Alejandro Aravena főkurátor központi elképzelése ugyanis az – saját, valós társadalmi problémákra reagáló építészeti gyakorlatából kiindulóan –, hogy alaphelyzetnek, új normalitásnak tekinti a válságot, a fókusz pedig az építészszakma előtt feltornyosult, aktuálisan megoldandó feladatokra és a társadalmi felelősségvállalásra húzza. Nézőpontváltást, látókörtágítást kér elsősorban építészársaitól, rávilágítva arra, hogy az építészképzés alatt megszerzett tudással és alkotói potenciállal együtt többszintű felelősség is jár – a kivitelezést végrehajtó munkások munkakörülményeire irányított figyelemtől egészen az építészeti képességeik felhasználására vonatkozó elvi kérdésekig. De még mielőtt minden megoldást ettől a szakmától várnánk, a bemutatottakon keresztül persze megszólítottá válik és elgondolkodhat mindenki más is azon, hogy vajon jelen körülmények között saját ilyen-olyan tudását megfelelő ügy szolgálatába állította-e.

A Biennálé egyfelől nézve tükör, másfelől értelmezve pedig olyan, mint egy jó gyakorlatokat összegyűjtő példatár. Helyszínein – a hosszan elnyúló Arsenaléban, a Giardini-beli központi térben és a legtöbb nemzeti pavilonban – olyan, Aravena építészeti értékrendjének megfelelő problémamegoldások várják a látogatókat, amelyek zömével valódi igényekre (szegénység, migráció, környezetszennyezés stb.) adott érvényes válaszok és ténylegesen megvalósult projektek. „Itt volt már az ideje egy ilyennek” – mondták, írták többen, minden bizonnal azért, mert mostanra tényleg kiderült, hogy az általános szükségről, amelynek csak egy része új keletű, többé már nem lehet nem tudomást venni, a válság nem egy átmeneti, messzi vidékekre jellemző állapot, ez a realitás, a világ efelé változott.

(M. E.)

## ELLÁTÓ

A körülményekhez illeszkedő, valódi igényekre adott érvényes választ közvetít az idei magyar pavilon, vagyis benne az Arkt építészcsoport, Fábrián Gábor és Fajcsák Dénes. A budapesti (és berlini) közönség számára ismerős gyakorlat szerint létrehozott egri Ellátó kulturális központ mint példán keresztül nyomon követhetjük, hogyan zajlik egy üres épület hozzáférhetővé tétele, strukturális újragondolása, használt és felajánlott anyagokkal, önkéntes munkával történő felújítása. Az *Aktívátorok* címet viselő projekt a külföldi közönség számára is fontos precedens, mert egyrészt az építésről mint adott közösség aktív tagjáról tesz állításokat, másrészt azt is példázza, hogy egy, a válsághelyzethez alkalmazkodó környezetben hogyan lehetséges megszervezni és használni alternatív erőforrásokat, „működtetni” a közösséget egy közös cél érdekében. A közösségteremtés és a megosztás jegyében a magyar pavilon idén azzal is emléke-



Aktívátorok a magyar pavilonban a 15. Velencei Építészeti Biennálén

zetessé teszi magát, hogy – hasonlóan önzetlen és jóarc-módon, mint ahogy az Arkt és holdudvara Egerben megteremtette az aktív szellemi eszmecsere térbeli keretét – itt a megfáradt biennálé-látogatók vízellátó központjává válik. Az egész nagyon üdítő.

(M. E.)

## EZ NEM FAIR

Most már biztos, hogy a katarzis nemcsak akkor jön, amikor valami végletesen lenyűgöző, fenséges élményben, utánozhatatlan nagyság meg tapasztalásában van részünk, például amikor épp egy monumentális, ember alkotta épületcsodával szembesülünk. A lélekhúrok akkor is megpendülhetnek, ha olyasmit tapasztalunk, ami egyszerű, egyszersmind elemi együttérzést vált ki belőlünk. Ilyen élmény vár minden látogatót a lengyel pavilonban, aminek az ajtajában először is min-

Ausztrál pavilon – *The Pool*, az Aileen Sage Architects (Amelia Holliday & Isabelle Toland) és Michelle Tabet projektje



Sometimes we work for 12, 13, even 16 hours per day.  
This is like a production line.



They told you to build, and not ask for money.



*Fair Building*, 2016, ötszornás videoinstalláció, film still & kiállítási enteriőr

denkit stencil-sablonnal fogadnak, rajta: FAIR BUILDING. A gesztus nagyon laza, a felirat feszült – lassan, de hatásosan vezet be azt, ami odabent várható. Pár lépéssel beljebb, a sötét terekben videók futnak, melyek szubjektív perspektívából, full HD-ben mutatják meg a munkavédelmi sisakokra erősített sportkamerák lencsén keresztül, hogy milyen egy-egy a kivitelezéseken dolgozó alkalmazott munkatempója, feladatköre és munkakörülménye. Először – még kívülállóként – nagyon jó mindezt nézni: pumpálódik és terül a beton, keveredik a habarcs – a munka diadala, épül az épület. A következő teremben azonban átértelmeződik ez az élményszerű bevezető. A jobb oldali falon elhelyezett infografikák bemutatják, hogy hányféleképpen lehet kizsákmányolni egy-egy munkást az építkezéseken, hány százalékuk túlórázik folyamatosan, dolgozik feketén stb. és hogyan élnek mindezzel vissza a kivitelezést vezető vállalatok. A tények már önmagában sokkolóak, de a katarzis még mindig csak



© Brett Boardman

ezután jön: mindezzel szemközt, a terem bal oldalán 3D-s látványterv-videó fut: egy kertvárosi idillt látunk, formára nyírt bokrokkal, kikövezett társasház közti kis utcával, lifttel, hermetikusan zárt nyílásokkal, márványmosdóval. Nagyon jó a dramaturgia. Igazi oktatási projekt a *Fair Building*, amely elsősorban önreflexióra tanít, arra, hogy ha kávéválasztásnál fontosnak tartjuk a fair trade termékeket, ne tegyünk másként lakásügyekben sem, sőt ha a környezetünkben ilyen visszaélést tapasztalunk, ébredjen fel bennünk a civil felelősségvállalás és tegyünk valamit ellene. Egy eszköz már adott, most kaptuk a bejáratnál.

(M. E.)

## MEDENCE VELENCÉBEN

A Giardiniben tavaly felavatott, új építésű ausztrál pavilonban az Aileen Sage Architects (Isabelle Toland és Amelia Holliday), valamint Michelle Tabet közreműködésében létrejött installáció a *The Pool* címet viseli. A fekete dobozhoz hasonló épületbe lépve egy medence partján találjuk magunkat, amely nemcsak Ausztrália, hanem a világ összes medencéjének prototípusaként hívogat minket. A művészeti közegre jellemző helyszínekkel szemben a pavilon a társadalmi különbségek elfeledésére, az



A kurátor (Sandra Oehy) és az építész (Christian Kerez) az *Incidental Space* című installációban



© Keystone/Gaëtan Bally

egyenlőség megteremtésére invitál: hiszen hol máshol vetkőzzük le a társadalmi státuszra utaló kiegészítőinket, ha nem a strandon? A projekt erőssége az egyszerűsége: olyan helyszínt dolgoz fel, amelyről mindannyiunknak van tapasztalata. A kurátorok által választott metafora közösségi jellegével kilép a megszokott építész-építész párbeszédéből, hogy annak mi is részeseivé válhassunk. Ezen logika mentén vontak be a szervezők nyolc ausztrált – többek között az olimpiikon Ian Thorpe-ot is –, hogy meséljenek a medencéhez és vízhez fűződő viszonyukról, annak jelentőségéről. Az installációt így nyolc hanganyag kíséri, melyeket folyamatosan ismétlődve hallgathatunk, miközben lábunk a hűs vízbe ér.

(Sz. R. T.)

## SVÁJCI JÁTSZÓHÁZ

A svájci pavilonban különleges, digitális véletlen szülte hely látogatható. A Christian Kerez által megálmodott, *Incidental Space* néven futó amorf alakzat – az ausztrál és a magyar pavilonhoz hasonlóan – felüdülést jelent a Giardini lelkileg és fizikailag is megterhelő kiállításdömpingjében. Kerez fehér kompozitfelhője meglep minket játszóház-jellegével, azonban a tervezéskor használt digitális technika és a kivitelezés során tanúsított mesterségbeli hozzáértés ötvözésével mégis többet képvisel ennél. A kiállítótér távolsága a mindennapi valóságtól lehetővé teszi a kísérletezést,

válaszok keresését arra a kérdésre, hogy milyen új, a mindennapitól eltérő építészet hozható létre mai eszközökkel, mik lehetnek a tervezés új irányai. Kerez részletgazdag és önmagában egészként működő projektje rendhagyó építészeti forma- és eszközkészletet mutat be és tesz átélhetővé. Az általa kigondolt hely közösséget formál a látogatókból: alázattal vesszük le a cipőnk és gyermeki lelkesedéssel mászunk be a fehér térben elhelyezett épület-barlangba. A svájci kortárs építészetet summázó munka – a pavilonok nagy részében bemutatott koncepciókkal és makettekkel ellentétben – a Giardiniben szemmel és talppal is tapasztalható. Az *Incidental Space* létjogosultsága a helyszínen tesztelhető, persze csak ha van türelmünk kivárni a bejárat előtti sort...

(Sz. R. T.)